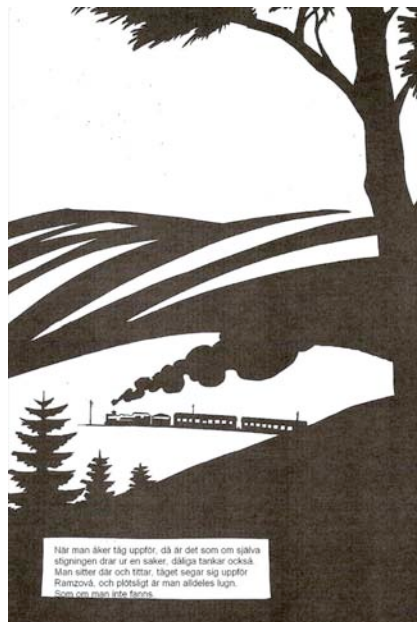

KARIN ERIKSSON

ALOIS NEBEL OCH HANS VÄRLD

Aspekt
nummer 6-2011

Bortom all ära och redlighet, uppe bland bergen i gränstrakterna mot Polen, bor den medelålders järnvägstjänstemannen Alois Nebel. Hans station finns i den lilla staden Bílý Potok, "Vitbäcken", i närheten av Jeseník. Om man letar på kartor över Tjeckien hittar man flera Bílý Potok i regionen, men inget som riktigt verkar stämma.

Det beror på att platsen är fiktiv. Det är Jaroslav Rudiš (se *Aspekt* nyhetsbrev 2009-2), som har skapat de tecknade serierna om Alois Nebel tillsammans med sin vän konstnären, musikern m.m. Jaromír 99 (född 1963 som Jaromír Švejdlík i samma trakt som Nebel).

Det började med en tecknad romantrilogi där delarna heter *Bílý Potok* (2003), *Hlavní nádraží*, "Centralstationen", (2004) och *Zlaté hory*, "De gyllene bergen", (2005). Dessa kom ut i en samlingsvolym 2006 under titeln *Alois Nebel: kreslená románová trilogie*, där det finns med ett alternativt slut. Vi får på några av sidorna

till och med följa hur tecknaren och författaren gnabbas om huruvida ett bröllop eller en begravning vore det bästa att avsluta med.

Senare har det också regelbundet kommit ut kortare strippar i tidskrifterna *Reflex* och *Respekt* som nu delvis finns samlade i boken *Na trati*, "På spåret", (2008). Där är tonen lättsammare än i trilogin och full av samtidssatir, bland annat deltar några av Bílý Potoks invånare i en doku-såpa. Ständigt driver man också med Pragborna som det går utmärkt att sälja både det ena och det andra till, exempelvis trehundra snögubbar.

Trilogin tar sin början under sent 1980-tal. Huvudpersonens förnamn kan spåras till Jaroslav Rudiš farfar som också var järnvägare. Efternamnet betyder "dimma" på tyska, eller om man vänder på det: *Leben* – "liv". Alois liv ter sig tämligen enahanda. Han sköter sin station och han dricker sin öl med några vinddrivna existenser. Det som gör hans liv anorlunda är just dimman som ibland kommer över honom. Då ser han saker andra inte ser. Till exempel ett egendomligt tåg som rullar in på stationen. På tåget finns ibland Hitlers soldater, ibland människor som forslas till Auschwitz – eller är det kanske traktens sudettyskar som brutalt landsförvisas efter kriget? När allt blir för mycket för honom läser han in sig på toaletten och läser i sin stora samling tidtabeller, för då känner han sig trygg.

Lämpligt nog finns det ett mentalsjukhus precis utanför Bílý Potok där Alois tas in. På sjukhuset ägnar han sig mest åt att berätta historier ur släktens och traktens liv, nästan på Švejkmanér. Den som kanske lyssnar

är en annan intagen, en okänd man som kommit vandrande norrifrån och vägrar att säga ett ord, trots omild behandling från sjukhusets minst sagt skumma doktorer, ett modersberoende brödrapar.

I den andra boken släpps Alois ut från sjukhuset i samband med sammetsrevolutionen, men han har blivit av med sitt arbete och bestämmer sig då för att göra sitt livs resa. För honom innebär det att åka till Prag. Men han åker inte dit för att titta på de gängse sevärdheterna utan för att besöka centralstationen, "världens mitt". Där finner han en ny och förvirrande värld, men också kärleken i form av toalettvakten Květa. Den stumme mannens gåta får sin förklaring i trilogins sista del. Där spelar också de stora översvämningarna sommaren 1997 en viktig roll i handlingen.

När det handlar om serieböcker får man naturligtvis inte glömma bilderna. Jaromír 99 sägs ha inspirerats både av amerikanska klassiska serier och av traditionell silhuettklippning. Allt är i svartvitt och förmedlar både lugn och rörelse på ett mycket effektivt sätt. Ibland är flera sidor i rad utan text, men berättelsen rör sig ändå framåt.

Böckerna har sålt enormt bra i Tjeckien, och nu finns Alois dessutom på vita duken! Den animerade filmen är regisserad av Tomáš Luňák och hade tjeckisk premiär i september 2011. Den har visats på de prestigefyllda filmfestivalerna i Venedig och Toronto och har valts ut för att representera sitt land inför nomineringarna till en Oscar för bästa utländska film. Filmen avviker en del från böckerna, men det märks ändå att upphovsmännen själva har skrivit manus. Trailern till filmen finns på www.aloisnebel.com där man kan läsa mer om både serieböckerna och filmen, även på engelska. En dvd beräknas utkomma våren 2012.

För den som inte läser tjeckiska finns första delen i trilogin utgiven på engelska, men på förlaget Labyrints webbplats meddelar man dessvärre i skrivande stund (november 2011) att den är slutsåld. Tyvärr har hittills inget svenskt serieförlag nappat på idén att ge ut böckerna.

– Karin Eriksson

Karin Eriksson är facköversättare och bibliotekarie. Hon deltog 2009–2011 i Södertörns litterära översättarseminarium, där hon bl.a. arbetade med *Bílý potok*.

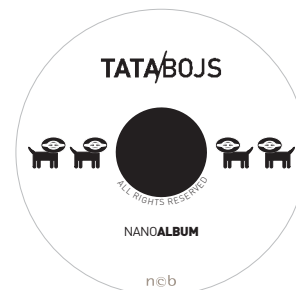

Ur filmen *Alois Nebel* (2011)

PÅ GÅNG I FÖRLAGET

Aspekt förlag kommer att ge ut tre nya böcker nästa år. Först ut våren 2012 blir *Nanobook* av Mardoša med illustrationer av Milan Cais.

Nanobook är en klassisk kärlekstriangel i internetåldern som handlar om data-snillet iTom och naturvännen Eliška. Deras förhållande ställs på sin spets när iTom tappar bort sin digitala hund och möter 90/60/90 i cyberrymden. *Nanoalbum* är berättelsens musikalska förlaga, och en specialutgåva av det tjeckiska kultbandet Tata Bojs konceptalbum följer med boken.

Till hösten 2012 förbereder vi två romaner som kommer att ingå i serien Samtida tjeckisk litteratur: *Zeptej se táty* av Jan Balabán och *Jozova Hanule* av Květa Legátová.

Vi ser fram emot ett spännande nytt år och önskar er alla en riktigt god jul!

nummer 6–2011